

Numărul 20

Oradea-mare 16/29 maiu 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

P s a l m.

*Închinați-ve, popoare,
Dumnezeu e bun —
El a pus în soare focul
Verii a-tot încălzitoare!
Inima-i e sfântul soare.
Soare nou el pune 'n locul
Sorilor ce-apun.*

*Închinați-ve, popoare,
Dumnezeu e drept —
Binecuvântă-va anii
Pocditului ce moare,
Inse jalnic plângătoare
Inima 'n etern tiranii
Vor avea-o 'n piept.*

*Inchinați-ve, popoare,
Dumnezeu e sfânt —
Cel ascuns e 'n veci de față:
În furtuni, în stânci, în floare,
Veclnic e și 'ntr'una moare,
Iar puterea-i dă viață
Celor din mormânt!*

G. Coșbuc.

R o m a n ț ă .

*De câte ori trecui stingher.
Pe sub fereastra-ți luminată,
O știu și stelele din cer, —
Tu n'ai știut-o nici odată.*

*Și 'n câte dăți to-am așteptat
În umbra negrelor poteci,*

*O știu și florile din orâng,
Tu numai n'ai știut-o 'n veci.*

*O știe luna — paj isteț,
Ce dor me mistue — adorato,
Ți-au spus-o stelele din cer,
Tu nici odată n'ai fi aflat-o.*

*Și cât de trist mi-e fără tine,
O știe astăzi lumea toată,
Ți-au spus-o cântecele mele,
— Tu n'ai știut-o nici odată.*

Corneliu Moldovan.

Coșbuc în ungurește.

Înainte cu vre-o cinci-spre-zece ani, când Coșbuc lăra student la Cluj, nu-i va fi trecut prin minte, că poezia „Din copilărie“, scrisă la 1888 și „La Paști“, scrisă doi ani în urmă, se vor ceti în dese-vârșită traducere ungurească, în acelaș oraș, și că membrii societății „Erdélyi Irodalmi Társaság“ vor erumpe în aplause frenetice la adresa poetului și a traducătorului.

Traducătorul, dl Révai Károly, cunoscut publicului românesc din alte traduceri anterioare, vrednice aplausele numitei societăți și în aceeaș vreme, și pe ale noastre. Traducerile, pe cari a avut amabilitatea a mi le pune la dispoziție, sunt, în cel mai strict sens al cuvântului, la înălțimea originalului, și dacă Coșbuc e o glorie a literaturii noastre, dl Révai, cu talentul de care dispune, face cunoscută gloria noastră pe un tărâm ce totuș străin.

Las să urmeze traduceri alăturate originalului, pentru ca cititorul să se poată convinge însuș, cât de adânc a pătruns traducătorul tainele originalului, și cât de fidel, aproape verbal, redă orice nuanță, cu o nelășnată schimbare a ritmului și a cantității silabelor.

La Paști

Husvétkor

George Coșbuc

Révai Károly

Prin pomi e ciripit și cânt,
Văzduhu-i plin de-un roșu soare,
Și salciile 'n albă floare —
E pace 'n cer și pe pământ.
Resulul cold al primăverii
Adus-a zilele 'nvierii,

Dal, csevegés kél a rügyező fákon,
És rózsafénynyel van tele a lég;
A füz barkedja ringatózik lágyan,
Magasztos békét sug a föld s az ég.
Tavaszi szellő mit is hozna mást
A szomjú szívnek?... A feltámadást!

Și cât e de frumos în sat!

Ah, kis falucskám telve vagy illat-
tal!

Creștinii vin tăcuți din vale
Și doi de se 'ntâlnesc în cale
Își zic: Hristos a înviat!

A völgy felől jön a hívő sereg,
S találkozáskor édes ábitással
„Föltámadt Krisztus!” úgy köszön-
tenek.

Și ride-atâta serbătoare
Din chipul lor cel ars de soare.

Szép nap sütötte arcukon honol
Derengő fény és melázó mosoly.

Ș-un vânt de-abiă clătinaător
Șoptește prin văzduh cuvinte:
— E glasul celor din morminte,

Tavaszi szellő ébredő fuvalma
Susogva egy-egy titkos szót rebeg,
Mint hogy. ha kósza, vándor lelke
volna

E zgomotul sburării lor!
Și pomii frunțile-și scoboară,
Că Duhul sfânt prin aer sboară.

Azoknak, kik rég elpihentenek,
Szelid rezgéssel inganak a fák,
Az istenség röpül a légen át.

E liniște. Și din altar

Csönd, nyugalom. De bent hangos
az oltár,

Cântarea 'n stihuri repetate
Departă până 'n văi străbate —
Și clopotele cântă rar:
Ah, Doamne! Să le-auzi din vale
Cum rid a drag și plâng a jale!

A messze völgyig le-lezúg a hang;
Ismétlődve fölcsendül a zsolttár,
És néha közbe kondul a harang.
Ah Istenem! Lenn hallani lehet!

Mint sir a gond, s kaczag a sze-
retet!

Biserica, pe deal mai sus,
E plină astăzi de lumină,
Că 'ntreaga lume este plină

A dombtetőn fenn áll az istenháza,
Ma fényességgel van telistele;
Egy gondolat ejt mindenkit ma
lázba,

De-acelaș gând, din cer adus:
În fața noastră ne e soarta
Și viața este tot, nu moartea.

Mely a magasból hozzánk szálla le:
Hogy végzetünk csak teteteinken áll,
Az élet minden, — semmi a halál!

Pe deal se sue 'n cetișor
Neveste tinere și fete,
Bătrâni cu iarna vieții 'n plete;
Și 'n cet, în urma tuturor
Vezi șovăind câte-o bătrână
Cu micul ei nepot de mână...

A dombtetőre egyre-másra jönnek
Ifju leányok, viruló anyák,
S közöttük látni az elagott nőnek
Fején, a télnek csillogó havát,
Ki vánszorogva a domb ösvényén,
Kis unokáját vezet kezén.

Ah, iar în minte mi-ai venit
Tu, mama micilor copii!

Anyám, anyám! Te jutottál eszembe!
Kis lánytestvérim édes anyja te!

Eu știu că și 'n aceste zile

Tudom sok könnyesepp fakadt ma
szemedbe!

Tu plângi pe-al teu copil dorit! Mert szeretettel van szíve tele.
La zîmbet cerul azi ne chiamă De lásd, az Ég ma mosolygásra hív,
Sunt Paștile! Nu plânge, mamă! Ma húsvétnapja!... O, anyám ne sirj!

Din copilărie

Gyermek koromból

George Coșbuc

Révai Károly

Îndure-se Domnul de noi!
Azi spaima cu ochii de sânge
Aleargă prin codru și plânge,
Iar pletele-i pline de ploi
Se luptă prin noapte cu vântul!

Irgalmaz nekünk ég s föld Istene!
Az irtózat sir, vért izzad szeme,
S a rengeteg erdőn, a fák alatt,
Nedves, zilált fűrtokkal átszalad
S a széllel küzd... Az éj, — mint
a pokol!

Se 'ndoaie stejarii bătrâni,
Și ușile gem în țitiți,
S'afundă pământul!...

Az öreg tölgy, a földig meghajol,
Házunk ajtója rémesen rezeg,
A föld süllyedezni kezd!...

Un muc de opaiț ardea —
Proptind pe genunchii tei cotul,
Stam, mamă, pe gânduri cu totul;
Și ploaia 'n fereastră bătea.
„Ah, dacă știam eu, că minte

Egy mécs világa gyöngén pislogott,
Künn az eső veré az ablakot;
Én, a fejem öledbe nyugtatám
Mélázva, halkán, édes jó anyám.
Jól tudtam azt, hogy az erdő ha
zúg,

De-atâte ori norul de sus.
Pădurii de ce nu i-am spus
Să fie cuminte!

— Eljön a felhő s beszél a hazug!
Miert nem tudta azt megérteni,
Hogy ne higgyen neki!

„Văzusem un nor mohorit

Egy felhő szállott, — sötét mint
az éj, —

Venind din adâncuri de zare.

Sejtém, hogy itten nyugtot nem
remél;

Simțiam, că el 'n'af' alinare,
Că, singur așa, i-e urit.
Dar ce-avea și codrul să-l
chieme?

Ha a távolból ide vánszorog,
Társ nélkül ringva, unatkozni fog
De hát az erdő miért hívta őt?

Și-atâta vru norul! Și-apoi
Au prins să vorbească amândoi
Să-și treacă din vreme.

A bős felhőnek úgy se' kelle több!
Időt morzsolni úgy együttesen,
Beszéltek csöndesen.

„Eu nu știu nimic ce-au vorbit

Hogy mit beszéltek együtt, — nem
tudom;

Și-atâtea vorbiră de multe!
Dar n'a vrut în urmă s'asculte
Pădurea, căci tot a clătît
Din vărfuri; iar norul de ciudă
Mai negru mereu se făcea,
Mereu și pădurea ridea
Nevrând să-l audă.

De láttam azt, hogy volt rá alkalom!
Aztán az erdő lombját ringatá,
Mint hogy ha nem is hallgatna reá,
A felhő bős lett, s egyre feketébb,
Nézte az erdő nevető szemét,
Kit tán nem érdekelt már semmi-
S mosolygott édesen.

„Și-apoi, după o vreme văzui
Că dâștii la ceartă 'ncepură,
Că norul tot spune din gură
Mai știu și eu ce de-ale lui.

De, aztán lassan szóból — szó fakad,
A zúgó erdő visszamondogat,
A civakodás kemény lesz nagyon,
De hogy miről foly, — én nem
tudhatom,

Tăcuse pădurea! Ah, mamă,
Așa de puțin a tăcut!

Egyszerre csak az erdő néma lesz!
Anyám! a csönd egy percig tart,
mi ez?

Și-apoi cu mânia-a 'nceput
Deodată să geamă.

Végtére, mint a zajgó ár ragad,
S kitör a bős harag.

„Stejarii cu hohot izbiau
Adânc răsvrățita coroană,
Iar norii 'n văzduhuri în goană
Cu urlet' de groază veniau.
Ah, mamă, ce luptă cumplită!
Și 'n urmă 'n văzduh se făcu
Așa de 'ntunerec! Și fu
Și noaptea sosită.

A tölgyek ajkán bahota fakadt,
Dobálták szétszort koronájukat,
A felhő nyargal; oly vadul futó,
Nyögése rémes és irtóztató.
O jó anyám! mily szörnyű viadal!
Az éj sötét lesz, mint a ravatal,
Az óra mutatója fut, siet,
Űti az éjelet.

„Și-auzi-i tu, mamă, cum gem? O mily nyögés van! Halloed-e
anyám?”

Prin noapte se bat a perire, Harczolni fognak egész éjszakán,
Ca orbii se bat în neștire! Mint a tudatlan világtalanok,
Dar codrul e slab, și me tem Mig egyik fél a küzdtéren lerogy.
Că poate să-i bată dușmanul! Ah de az erdő gyöngébb, mint a

Eu nu vreau să fie bățul; Lefogja törni egy kemény csapás;
Eu codrului vreau să-i ajut Én féltem ötél, nyujtanék segélyt,
Să-l apăr sărmanul!“ Hogy védjem, a szegényt!

Și mila m'alongă spre prag. Sajnálkozással előrohanok,
Tu, mamă, m'oprești zimbitoare: Anyám megállit, ajka mosolyog:
„E codru voinic și nu moare! „Az erdő bátor, nem hal meg, ne

Iar Domnului codru-i e drag, Az Urnak kedves, megvédi, remélj!“
Și-l apără Domnul!“ Mi-e ruptă És én megállok némán, lankadón,
Puterea, și 'n urmă mai rar: S csak, annyi szó kél lázas ajkamon:
„Aș vrea pe fereastră măcar „Engedd anyácskám, ablakunkon át
Să-l văd cum se luptă!“ Hadd nézzem a csatát!“

Me culci. Și n'am pace în pat. Lefektet. Nincs egy nyugodt pillan-
nat!

Sărmanul meu codru! Și 'ntr'una Szegény erdő! A vész nő ez alatt,
Tot crește năpraznic furtuna Irtoztatóan száguld a vihar,
Și codrul e singur lăsat! És küzd, az erdő lombos fáival.
Un trăsnet imi sperie somnul; Villámcsapás ellopja álmodat,
Pe perne eu capu-mi ridic: S rázza fejemben a kábult agyat:
O, codru e mult și voinic „Ó drága erdőm! nagy vagy és

Și-l apără Domnul! Megvéd az égi kéz!“

Tărziu e, și-opaițul e stins. Már késő éj van, elaludt a láng,
E liniște 'n casă. Afară Házunkban édes béke szállt reánk;
E rară și 'ntr'una mai rară Künn egyre ritkább lesz a jajgatás,
Vuirea — și somnul m'a prins... Majd rám jön lassú, méla álmodás.
Eu țin ca un frate cu tine! Ó kedvesem, te dicső rengeteg!
Rădica tu tabăra ta, Miként jó testvér, — veled érezek;
Tu codrule nu te lăsă Emeld föl a harcز fényes zászlóját
Și luptă-te bine!... És küzdj, harczolj tovább!

Și-a doua zi, când imi văzui . . . És másnap, a mint jött az
ébredés,

Inbitul meu codru 'n picioare, Szemem mohón, a rengetegre néz;
Și cerul albastru cu soare, Az ég kitisztult, verőfény ragyog;
De chiote-abiă mai putui! Szivem kaczag, o mily boldog va-
gyok!

Ridea fericită pădurea, Az erdő lombja mosolyogva ring,
De luptă nimic nu-i păsă: A szörnyü harcز, már elfelejtve
mind;

Priviă către cer și cântă, Az égre néz az erdő és dalol,
Gândindu-se-aiurea! A lelke ottjár messze valahol . . .

Societatea culturală mai sus pomenită a rugat pe dl Révai să traducă pe Coșbuc — în întregime. Dsa pregătește acum traducerea „Idilelor“, dar lucrarea, credem, nu se va isprăvi în curând, de oare-ce însuș dl Révai mărturisește că Coșbuc e foarte greu de tradus, iar pe alocurea, unde zugrăvește *tipurii* românești, este aproape intraductibil.

De incheiere, după ce în articolul anterior, cu acelaș titlu, făcusem o mică revistă a transporturilor românești în literatura maghiară, țin să amintesc, că „Năpasta“ lui Caragiale s'a predat cu deplin succes pe scena teatrului popular din Budapesta, în traducerea profesorului de universitate dr. Alexici, sub titlul

intrebuințat și la predarea Năpastei în nemțește, pe scena din Berlin: „Anka“.

Tot la acest loc se poate face amintire de o broșurică apărută de curând la Brașov,¹ conținând traduceri reușite din Slavici (Popa Tanda, Bobocel) Vlahuță (Inconsolabilii, Coriolan,) Delavrancea și Mărunțeanu. E o greșală a volumului, că dl Szabó schimbă titlul „Popa Tanda“ în „Totyogó tiszteendő Úr“, greșală cu atât mai regretabilă, cu cât ungurescul *totyogó* nu e identic și nici măcar sinonim cu românescul Tanda, a tândăli. Și, dacă dl traducător a ținut să pună lângă acești trei prozator ai noștri numai decât pe Mărunțeanu, putea alege o bucată mai reușită și nu „Din dramele vieții“, potrivită cel mult pentru literatura... fasciculară.

Al. Ciura.

De ale Românilor.

— Datini și credințe populare, la nunți, în Banat, comitatul Torontalului. —

Când părinții s'au hotărit să-și insoare feciorul, îi fac cunoscut aceasta și-l întreabă, că are voe să se insoare? Zicând feciorul da, de nou îl întreabă — intrucât nu știu — că pe cine vrea să ia de nevastă? Feciorul spune numele alesei inimei sale, numele fetei. Dacă părinților le convine alegerea fiului lor, n'au nimic în contra fetei, căci e din familie bună și cinstită, e harnică și lucrătoare, are parte (zestre) hotăresc ziua în care să pețească fata.

Sosind ziua hotărită, mama feciorului, de comun înainte de amiază, merge la părinții fetei și pețește fata. Înainte de a plecă, bărbatul o face atentă, ca să nu meargă cu furca de tors, căci torcând, fusul sfârăe și astfel se vor face vorbe multe în sat, apoi poate să nu le dea fata.²

Femeia apoi își întreabă bărbatul, că mai știe să-i dea vre-o povață, învățătură bună? Zicând aceasta nu, ci numai Dumnezeu s'o poarte în grija lui și în pace, femeia îi spune, ca să prinză un măt și să-l arunce în spate când va plecă, că, cum se prinde mătul cu labele de hainele ei, așa să i se prindă vorbele, precum și viitorii cuscării de ea.

Ajunsa mama feciorului la casa fetei, se oprește la fereastră și strigă pe nume pe găzdarită, adevă pe mama fetei. Aceasta ese la stradă și conduce pe noua venită în odae. După ce își dau bine, mama feciorului întreabă pe mama fetei, că visat-au cu ea? Mama fetei îi răspunde că da, pentru că o vede la ei.³ Se întreabă apoi de sănătate și încep a vorbi de lucrul de casă.

La un timp mama feciorului își exprimă uimirea — se înțelege prefăcută — că nime nu o întreabă, că de ce a venit, ce vânturi o bate pe la ei? Mama fetei, rizând o roagă ca să-i spună cauza venirii. Atunci mama feciorului zice: „Am venit la voi ca pețitoare, pentru că voi aveți fată mare de

¹ Román elbeszélők: Slavici, Vlahuța, Delavrancea, Mărunțeanu; fordította Szabó Nándor. Brassó. 1904.

² Femeile când merg undeva, au datină să ia furca de tors cu ele, la brâu, și torc mergând pe stradă. Cu aceasta vesele să-și arete hărnicia.

³ Din întrebarea aceasta mama fetei simțește cauza venirii.

PE FARISEI.

măritat, și noi june de insurat, deci am dori ca să ne ne încusrim“.

Mama fetei, cu gura frântă, de jumătate își exprimă nedumerirea, că nu știe ce să facă? Ea n'ar dori să-și mărite încă fata, pentru că e tineră, e încă crudă, apoi trebuie să mai învețe rândul casei, trebuie să-și mai gătească haine. Dacă inse bărbat-so și ea (fata) n'au nimic în contră, atunci și ea se invoeste la însoțirea copiilor.

Tatăl fetei, în astfel de cazuri, adevărat când i se pește fata, întotdeauna își află vre-un lucru oareșcare prin curte. Deci mama fetei merge și-l strigă în odaie. Mama feciorului îi dă binețe, îl întreabă că ce lucrează, cum se află, e sănătos? În direcțiunea aceasta vorbesc, până ce peșitoarea zice: „Dta, cuscre, nici nu me întrebi, că de ce am venit la voi?“ Tatăl fetei îngână câteva cuvinte de scuză, apoi o roagă să-i spună cauza venirii, când apoi mama feciorului zice: „Am venit la voi ca peșitoare, pentru că aveți fată mare de măritat“. „Pentru cine voiți să o peșiți?“ întreabă tatăl fetei. „Pentru Niță, feciorul nostru“, răspunde peșitoarea, apoi îndată continuă: „Să mi-l țină Dumnezeu, că e fecior mândru și curat“. „Și Ileana noastră — zice mama fetei — îi fată de Dumnezeu, îi mândră, cuminte și harnică.“ Astfel vorbesc mai mult timp.

După ce s'au învoit, s'au înțeles părinții fetei și mama feciorului, aceasta bucuroasă merge acasă și împărtășește isbânda ce a secerat-o, la ce tatăl feciorului zice: „Să dea bunul Dumnezeu, ca să fie într'un ceas bun, să aibă noroc“.

În ziua următoare, părinții feciorului merg la părinții fetei, ca să căpărăscă (căpară=arvună) fata. Aceasta se face prin o anumită sumă de bani, de comun 5 florini, cari rămân la părinții fetei. Hotărăsc apoi ziua tocmii și hainele ce au socrii să cumpere fetei. (Un buzdic, (peptar), o mintie, o păreche de păpuși, o cărpă mare de mătase și un dulap). Părinții fetei cer apoi, așa numiții „bani pe masă“. (Până la 200 florini, după impregiurările materiale.) Acești bani sunt ai tinerei (miresei) și pe cari îi dă junele (mirele) în ziua tocmii. Înainte de a se hotări inse suma „banilor pe masă“ părinții feciorului zic, că dau suma cerută, dar și ei ar dori să știe, că ce parte (zestre) capătă tinera? Spunându-li-se aceasta, și dacă le pare prea mică, cer să o mai mărească cu ceva. (Zestrea de comun constă din 2—3 jughere pământ, după împrejurări. Pe lângă pământ se mai adaugă și o anumită sumă de bani și altele.) Dacă părinții fetei n'au nimic în contră, sunt înțeleși pe deplin.

După toate acestea, beau în norocul tinerilor din rachiul (vinarsul) adus într'o ciutură, chârceag mic sau sticlă, de tatăl junelui. Atât la sosirea, cât și la îndepărtarea părinților feciorului, fata sau tinera le sărută mâinile, fiind dăruită (cinstită) din partea acestora cu bani.

Sosind ziua tocmii, la casa părinților feciorului, după ameazi se adună rudele chemate (invitate) — numai cele mai de aproape — cari apoi împreună cu junele și părinții acestuia, parcurg mai multe strade, chiuind și în sunetele lăutarilor, merg în trăsuri la tinera, la părinții fetei. Ajunși la casa tinerei, sunt poștiți în lăuntru. Până nu merg în odaie, tatăl junelui poștește cu rachiul pe tatăl fetei. Aceasta bea în sănătatea și norocul tinerilor. Tot astfel

poștește tatăl fetei pe tatăl feciorului cu rachiul, care tot în sănătatea și norocul tinerilor bea. Oaspeții încă beau între ei. Ajunși în odaie se așează cu toții la masă. Lăutarii cântă doine populare. La un timp, oareșcine întreabă, că unde e tinera? După câteva momente intră tinera în odaie, condusă de o nevastă tineră, numită „călăuză“, care dă binețe cu „Bună seara, cuscrilor“. Toti îi răspund: „Multumim dtale“ și „Bună să-ți fie inima“. Călăuza apoi se adresează către părinții feciorului: „Cu ce ne dăruiti (cinstiți) dacă voiți să ve sărutăm?“ „Cu bani mulți“ răspund aceștia. Călăuza sărută apoi mâna părinților junelui, iar pe tineri în gură. După aceasta tinera sărută mâna bătrânilor. Toți, și oaspeții, îi dăruiesc bani.

Amândouă părăsesc apoi odaia, în care timp lăutarii cântă de marș. Peste câteva momente iar revin, repetându-se scena de mai sus. Aceasta se face de trei ori, având acea deosebire, că atât tinera cât și călăuza întotdeauna își schimbă hainele sau îmbrăcămintea. După aceasta, tinera merge la june, care șade la masă, sau cum zic țeranii noștri „după masă“, și-l întreabă, că cu ce o dăruiesc el pe ea? Junele zice: „Eu te dăruiesc cu o pogace și cu un măr frumos.“ Tinera tine poala, unde junele așează o pogace mică și un măr. Tinera apoi părăsește odaia. Lăutarii cântă de marș, iar oaspeții strigă în cor și de mai multe ori „Să trăiască tinera.“ În pogace și măr e suma hotărâtă a „banilor de masă“. După câteva momente tinera vine în odaie, când se începe jocul, jucându-se „Hora“, „Ardeleana“, „Axi-oane“ și „De doi“.

Când a inserat bine, se aduce cina, și cinează cu toții împreună. După cină se împart darurile (cadourile) din partea tinerei pe seama părinților junelui și a rudelor acestuia. Socrul mare, capătă un rând de albituri, soacra mare un ciupag și o păreche de poale, junele o cărpă (batistă), iar rudele câte un peșchir (ștergar alb.) Afară de aceasta, se leagă de tot calul de la trăsurile cu cari au venit părinții și rudele junelui, câte un ștergar de pânză albă.

După tocmă, urmează credința (fidanțarea), care o sevârșește preotul.

Hotărăsc apoi ziua nunții, ziua cununiei, făcându-se pregătirile trebuincioase. De comun ziua cununiei e zi de duminică. În ziua premergătoare, adevărat sâmbăta, are loc „strigarea la nuntă“ (invitarea.) Atât din partea părinților fetei, cât și a feciorului, doi flăcăi sau feciori anumiți, îmbrăcați în haine de serbătoare și încălecați pe cai frumoși, cari sunt împodobiți la urechi cu flori naturale, cu ștergare legate de grumaz și cu cilime pe ei, apoi cu sovnițe mari, la ameazi pornesc în galop mare și invită oaspeții la nuntă. Fiecare are câte o ciutură (împodobită cu flori, busuioc) cu rachiul dulce, din care invitatul trebuie să bea, în sănătatea tinerilor. După invitare părinții feciorului „pornesc cu pana“ ca să vadă pe tinera. Într'o trăsură se duce dulapul cumpărat tinerei din partea socriilor. În dulap sunt hainele promise. Căii sunt împodobiți cu ștergare, toți chiuesc și cântă, lăutarii trag de marș. Tinera așteaptă oaspeții în ușa odăii, și-i sărută pe toți, cari o dăruiesc (cinstesc) cu bani. Dulapul vine scorbit din trăsură și dus în odaie. Îl deschid, apoi se strigă tinera și măma-sa, ca să vadă hainele.

Se așează cu toții apoi la masă și beau rachiul, în care timp se începe jocul împreună cu chiuituri.

Cinează apoi împreună, și jucându-se mai un joc, se reintorc la rude, unde încă urmează o cină.

În ziua următoare, adecă a nunții sau cununiei, se adună cei invitați. Între 9—10 ore, merg și aduc pe nănaș (naș, nun.) Prânzesc apoi. Prânzul se începe cu un „Tatăl nostru“ rostit de nănaș, care are în mână o tîmelniță cu tîmăe aprinsă. Pornesc apoi la biserică. Diverul (fratele de mireasă) a mers mai nainte la tineră. Ajuns acolo, nu poate intra în odae unde e tinera, fiind ușa închisă sau încuiată. Bate în ușe și cere ca să fie lăsat în lăuntru. Cineva îi răspunde, că nu știu cine e, nu-l cunosc, e om bun sau reu? Dacă plătește înse bani, atunci îi deschid ușa. Diverul amăgește pe cei din odae, cu rachiul dulce, zicând că are de acesta. Cei din odae înse îi răspund, că și ei au fată frumoasă. Plătind diverul suma de bani — ce au pretins (până la doi florini) — i se deschide ușa și intră în odae. Tinera atunci îi leagă un ștergar mare, iar el așează acestea o cunună de flori (artificiale roșii sau albe) pe cap. După aceasta diverul ia pe tineră de mână, și urmați de mai mulți oaspeți, între chiuituri și cu lăutari, pornesc la biserică.

Înainte de a plecă înse tinera la biserică, mamă-sa și alte femei îi spun că la „Isaia dăntuește“ să calce pe june pe picior, ca astfel să fie în casă toate pe placul ei; după ce s'a sevârșit cununia, pornesc cu toții la casa părinților tinerei. Apropiindu-se de casă, tinera grăbește înainte, unde, lângă poartă sau ușe e așezată o troacă cu apă, care marchează o schelă. Numai acela poate intra în curte, care plătește (doi, trei cruceri.) Bărbații merg în odaia de la stradă, iar femeile în altă odae. Fetele și feciorii rămân în curte unde fac glume sau joacă. După câțva timp prânzesc cu toții, apoi iar se reîncepe jocul. Îndată după aceasta vin cinstărițele cu darurile ce le-au adus. (Tot invitatul a adus o cinste (cadou.) Cinstea constă din turte fripte în unsoare, o găscă, găină, cocos (numai tăiat și ciupelit.) o cârpă, sau 3—4 metri pânză albă. Aceste toate sunt așezate pe o cipsie. Înaintea nașului e un anumit bărbat, cunoscut ca om șăgalnic și vorbăreț bun. Acesta primește cinstele de la găzdăria ce le-a adus, și prin diferite glume caracterisându-se una alta din viață, (fără de caracter ofensator) le arată (recomandă) nașului. (De es. „Iată cinstite nănașule, Petru Negru a adus cinstea aceasta frumoasă. Cunoașteți voi pe Petru Negru? Cum să nu-l cunoașteți, căci el e acela, care de șase ani de zile voește să fie chinez (jude comunal) și la alegere, întotdeauna o incurcă, nu are voturi destule. Ne pare și noue reu de asta, că e om bun, de treabă, numai ce să facem, dacă așa i-e ursita. Nu i-a fost dat să fie domnu chinez. — Cârpele și pânza sunt ale tinerei. Pânza e, ca să aibă în ce să-și lege conciu.

După aceasta se găsesc să pornească la june, să ducă pe tinera. Femeile dau tinerei o lumină de ceară, învăluită în dirze (strențe.) Tinera apoi se postează în pragul ușei, împreună cu mamă-sa și așteapă pe june. Junele vine cu nănașul și cu nuntașii. Junele sărută mâna la soacră-sa, care îi rupe cheptoaarea (cămesei) de la grumaz și-i aruncă în sin patru cruceri. După aceasta Junele ia pe tinera de mână și pornesc. Toți chiue, lăutarii cântă de marș. Când ajung în strada junelui, și apropiindu-se de casă, chiue:

Ieși afară soacră mare
Și deschide ușa mare,
Scoate masa cea micută,
Cu mălai alb așternută,
Ca să-ți dăm pe noru-ta.

Soacră mare scoate o masă, acoperită cu mălai alb. Pe masă e un cârceag cu apă și o pâne. Pe pâne e sare și un ciur cu grâu, precum și cu alte semințe. Socrul mare ia pe tinera de mână și ocolesc împreună de trei ori masa. După aceasta, soacră mare dă ciurul în mâinile tinerei, care îl aruncă peste cap. I se dă apoi pânea și cârceagul și merge în odae, unde le așează pe masă. Merge apoi în culină, se așează pe un scaun, și i se dă un copil mic în brațe, căruia îi leagă o cârpă la grumaz. Merge apoi într'o odae laterală. Într'acestea nuntașii își petrec, joacă și cântă. La un timp stăghișu (stegarul — la biserică au mers cu un steag, făcut dintr'o cârpă mare) și doue rude de a nașului, merg după nănaș, care venind, ocupă loc lângă nănaș. Urmează apoi cina. După aceasta aduc pe tinera în odae, și se începe „jocul pe bani“. Mai întâi o joacă diverul, care strigă: „Cine are bani, joacă, cine n'are, se uită“. Diverul a plătit — să zicem un florin și astfel joacă pe tinera. Numai acela i-o poate lua, care plătește indoit suma plătită de el. Dacă înse diverul nu voește să lase pe tinera, plătește indoit suma ce a dat-o care a voit să o ia. Aceasta se întâmplă, cât timp diverul voește să plătească. Va să zică, care plătește mai mult acela joacă pe tinera. Astfel tinera joacă ore întregi, câștigând la cei avuți și sute de florini. În sfârșit, Junele plătește o anumită sumă de bani, ia pe tinera și părăsește odaia cu ea. După aceasta se arată cinstele — tot ca mai sus — aduse la casa junelui. Când aceasta s'a sfârșit, nănașul și oaspeții merg acasă.

În ziua următoare (luni) dimineța se adună iar toate rudele la casa junelui, apoi se urcă în trăsură și pe lângă chiuituri, cu lăutari parcurg mai multe strade. Unii dintre bărbați sau flăcăi îmbracă haine muerești, își sulemenesc fața cu făină sau funingină. Aceștia se numesc „mozomaine“. Prânzesc apoi la casa junelui, se începe jocul, jucând până în deseară, când apoi se reintorc toți la ale lor, și astfel nunta e sfârșită.

Timișoara 1 aprilie 1904.

Alex. Țințariu.

Gugetări.

Ce este o femeie?

*

Aceea care face fericiți și care mângăie pe nenorociți.

*

Regina oamenilor.

*

Întruparea viselor omenirii.

*

Contesa Diana.

Femeea te cunoaște din vorbele tale, fără să știe ce vorbești; ea nu ia în seamă ce vorbești, ci cum vorbești; ea nu ține să înțeleagă vorbele tale, ci să le simță.

M o r t.

(După V. Aefanic.)

Prietenei Marilina Ionescu.

Trenul sbură spre lumi îndepărtate. Într'un vagon, un țeran se ghemuise în colțul unei bănci și plângea. Își acoperise fața cu mâinile și printre degetele lui uscate, lacrimile curgeau dese ca ploaia.

Sdruncinăturile trenului resunau ca lovituri de ciocan în inima țeranului.

„Și mai alaltăeri îl visai. Se făcea că scoteam apă din fântână — și el tocmăi în fundul ei, cu sumanul bucăți pe el. Doamne, Maica Domnului, uite, acum, acum să se ineece. Niculae, dragul tatei, îi zisei eu, ce faci acolo? Da el „ah, taică, nu mai pot să rabd în armată“. Și eu îi mai spusei: rabdă taică și învață, și iacă, a isprăvit de învățat“...

O lacrimă mare alunecă pe obrazii lui.

„Știi că nu o să-l mai găsească viu. Dar când m'oi înapoi, poate n'oi mai găsi-o nici pe ea. Alergă după mine pe câmp, se rugă și plângea cu lacrimi amare s'o iau și pe ea. Picioarele i se învinetiseră de frig și sbieră ca ieșită din minți.

Dădui bice cailor și pornii. Poate o fi înghețat undeva prin mijlocul drumului. Eră bine s'o fi luat și pe ea. Ducă-se banii, piară vitele de foame, ce ne mai trebuie nouă de acum! Să luăm câte o traistă și să pornim cerșind până om ajunge acolo unde o să odihnească oasele lui Niculae“.

Își apăsă obrazul de fereastră și lacrimile alunecau în jos pe geam.

„Ah bătrâno, ce ne-a dat Dumnezeu să pățimim la vreme de bătrânețe! Cum te vei fi isbind cu capul de pereți, ce te vei fi jelind cu ochii la icoane!“

Bătrânul începuse a suspină ca un copil. Suspinele și sguđiturile trenului clătinau capul lui alb încoace și încolo. Lacrimile curgeau mai repezi și mai dese ca ploaia.

Ací i se părea bătrânului că aude glasul bătrânei lui răcnind, ací că aleargă desculță pe câmp și se roagă s'o ia și pe ea. Și el biciește mereu caii.

„Nu cred s'o mai găsească printre vii. Încaltea să me ia și pe mine cu ea și Niculae în groapă. Să putrezim într'o groapă, dacă nu ne-a fost dat să trăim la un loc. Și de nu ne va jelí nici un câne, nu-mi pasă, numai să fim împreună. Cum să remăie el sărăcuțul, așa singur prin străini!“

Trenul alergă mereu înainte.

„Păcat că ai crescut ca un brad. De ce se apucă, sporiá sub mâna lui. Să ți-o fi retezat cu toporul; — când erai mic, eră mai bine“...

Trenul se apropiá de un oraș mare. Toți se dădură jos și cu ei și bătrânul. Pe stradă remase locul lui. Ziduri, numai ziduri și printre ele străzi și cât țin străzile mii de lumini atârinate de o ață. Lumina se întunecă deodată, tremurând. Acu, acu să să se stingă și o să se facă întunec ca în iad. Dar luminile nu se sting, prind rădăcină în întunec și izbucnesc iar puternic.

Bătrânul se lasă jos lângă un zid. Își puse traista pe genunchi. Nu mai plângea. I se părea că zidurile se închină unele spre altele, că toate luminile se contopesc la un loc, strălucind în culorile curcubeului. Înconjurau pe țeran pentru a-l privi bine, căci eră de departe și făcuse multă cale până ací.

Începuse să bureze. Bătrânul se ghemuise mai tare și încercă să se roage.

„Maică prea curată, tu dai ajutor tuturor și scapi de rele și tu sfinte Niculae...“ și se izbi cu pumnul în piept.

Un gardist se apropiá de el și la cererea lui, îi arătă drumul spre cazamră.

„Domnule căprar, ací a murit un băiat, Niculae Ciornea?“

„Da. S'a spânzurat de un arin, colo, afară din oraș. Acum e la morgă. Ține numai drumul drept înainte, o să-ți arate cineva care e morga.“

Sentinela începuse să păsească iar în sus și în jos.

Țeranul se așeză pe jos și începuse să geamă dureros. După ce stătuse câțva timp, se ridică și porni încet înainte. Picioarele-i tremurau și se împiedecă mereu.

„Feciorașul meu, dragul tatei, ți-ai făcut tu singur seamă. Spune-mi, drăguțele, spune-mi, ce te-a împins la fapta asta? De ce ți-ai vândut sufletul necuratului? Vestea bună-i voi duce mamei tale... Pierduți suntem, pierduți pe veci...“

La morgă, pe o masă albă, zăcea Niculae. Părul lui frumos e înelăit de sânge. Țesta i-e crăpată ca o coajă de nucă. Pe pânțele i-e desenată o cruce, căci îi taiase pânțele, apoi i le cususe.

Bătrânul căzuse în genunchi la picioarele lui fluseu. Se rugă, sărută picioarele mortului și se izbi cu capul de lespede rece.

„O, ce ai făcut copilul meu! Eu și cu mama ta ne pregăteam de nuntă, tocmisem și lăutarii și tu te-ai dus de la noi...“

Apoi se sculă, ridică corpul rece, i cuprinse gâtul cu brațele lui slabe și-l întrebă:

„Spune-ne, câte parastase să-ți facem, cât să dăm pomană ca să-ți ierte Dumnezeu păcatul?...“

Lacrimile lui fierbinți cădeau pe mort și pe lespede albă și rece.

Dar flacăul zăcea liniștit pe marmora rece și părea că zimbește nenorocitului tată.

București, 1904.

Lia Măgura.

Higiena primăverii.

Dacă familiile s'ar ocupa mai de aproape în anotimpul de primăvară, de modul de alimentare, de îmbrăcăminte, și de exerciții în aer liber, s'ar auzi mai puțin de acele indispoziții cari cuprind persoanele mai sensibile. În timpul acesta nu e bine să abuzăm de purgative; ei mâncați fructe. Merele pot să ve aducă foloase nemărginite. Mâncați mere cât de multe, crude, gătite, ori cum veți pofti. Portocale, smochine, curmalele de asemenea sunt escelente. Nu mâncați fructe zaharisite, prăjituri, cărnuri grase sub nici o formă, Mâncați carne de vacă și oue. Salatele, spanacul, varza, lăptuca sunt absolut necesare persoanelor greoaie și fără putere. Merele și lămăie activează circulația sângelui, dându-i o nouă putere. De asemenea e bine să faceți mișcare în aer liber; cel puțin o oră pe zi. Trebuie să ve îmbrăcați cu multă luare aminte în timpul primăverii și pentru acesta trebuie să ve luați după timp, iar nu după calendar, căci o îmbrăcăminte prea caldă e tot pe atât de vătămătoare ca și o îmbrăcăminte prea ușoară; feriți-ve de extreme.

Epica română.

O noapte lină, dar un întunec nepătruns. Ceva par' că mișcă înainte... O scântee răcăită? sau prin mintea-mi încordată a trecut o viziune?... Iată o licărire palidă ca speranța naufragiatului. În depărtare se aude o mișcare lină. Vine tot mai aproape... E un cântec dulce... O doină. Par' că îi înțeleg și cuvintele... Doue copile prinse de mână înaintează sficioși spre mine. Una ține în mână un oroloj, spada arată orele pe cadrul pestriț de tablourile felurite săpate în el. Cealaltă are în mână o inimă străpunsă cu un ghimpe de trandafir.

— Cine sunteți voi fecioare necunoscute?

— Suntem doue surori. Pe mine me chiamă „Epica“, sora mea e „Lirica“. Oametii ne zic simplu „Poezii“.

— Spuneți-mi, ve rog, ceva din trecutul vostru, din viața voastră.

„Epica“. mai curagioasă, începe :

„Străbunii tei au fost niște oameni sbuciumați, lupte zilnice, fapte mari și neperitoare au fost feții lor. Mi-a plăcut de ei... Cu ochi ageri am observat totul și mi-am întipărit bine în memorie toate...“

Vin urmașii, nepoții! Timpuri liniștite. Nici o faptă mare. La clacă văd un moșneag încunjurat de tineri sburdalnici. M'apropiu tiptil și-i șoptesc încet în ureche o faptă de a lui Gruia lui Novac. Bătrânul își șterge sudoarea cu mâneca largă a cămeșii povestind ritmecele cuvinte cu un grai dulce, așa după cum numai bătrânii le pot spune.

Nu demult un boer „Alecsandri“ — cred că ai auzit de numele lui — a scris într'o carte mare toate cântecele mele bătrânești, pe cari le-am fost spus lui Moș Toma din munții Moldovei. Mi-a plăcut mult să-mi văd cântecele tipărite frumos și m'am apropiat de acel boer și i-am spus și lui vre-o câteva despre ciocârlie, rândunică, Penes Curcanul și alte multe, pe cari nu ți le mai spun.

Ei, dar boerului îi cam plăceau călătoriile și eu zeu n'am avut poftă să-l însoțesc pretotindeni.

M'am dus la Bolintineanu și i-am înșirat toată gloria străbună. Să fi văzut ce însuflețit eră! Cu ce zel mare scriea el cântecele și în multe locuri le împodobiă cu filosofie. Zic unii că sunt frumoase, dar eu nu me pricep la acestea.

Odată am văzut un om tiner cu ochii mari, negri și adânci, cu fruntea lată. Sermanul eră de tot trist. I-am spus și lui cântece. Frumos le mai întocmii cu peana lui artistică. Sora mea îl cunoaște mult mai bine pe sărmanul Eminescu. Ce reu îmi pare după el!...

Mi se pare că și tu te-ai întristat? Așa-e? Bine, dar stai să-ți spun ceva și de feciorul popii din Hordo! Știi voinice cum e Românul când e mai român? Vezi, așa e Coșbuc! Să vezi în ce termini ușori îți povestește cele mai însemnate poezii. Cunoști Nunta Zamfirei? Las' nu te sfi, că doar pare-mi-se și pe tine te-am văzut pe lângă „Barbă Cot“. De Carol al IX-lea nu ți-a fost frică? Dar de bietul „Elzorab“ nu ți-a fost milă? Sermanul arab!...

Stai prietino! Eră să-mi uit de Coroana de oțel. Ai auzit-o? Nu te supără, că ai încă timp destul s'o cetești. Să nu uiți să-o cetești...

Bine că ți-am pomenit de războiul ăsta de ieri-alaltăeri, ai văzut la Plevna pe căpitanul Nenițescu. O, sermana de mine, par' că mi-am pierdut capul, tu

tinere nici nu erai născut pe vremea aceea de glorie. Un timp plin de evenimente grandioase. Cetește dar „Pui de lei“ fătul căpitanului Nenițescu și ți se pare că-ți bubue urechile de vâjeitul tunurilor și strănuți de greu mirositorul prav de pușcă. Aceste au fost tot cântece scurte.

Lui Eliade i-am șoptit faptele lui Mihaiu Vi-teazul. De Densușan ai auzit? Fost profesor în Iași. Lui i-am spus multe, multe despre strălucitul „Negru Vodă“ cel mare care a chemat pe Manole să-i zidească mănăstirea Argeșului. Am mai spus eu și la alții cum e Alecu Beldiman marele vornic și la alții câte una alta, căci am atâtea de spus, dar a-ceștia m'au făcut de rușine“...

Fata tăcù. Eră roșie ca focul. Nu-mi credeam urechilor. Me simțiam obosit. Le-am mulțumit pen-tru întreținere. „Lirica“ mi-a promis că și ea îmi va descrie viața sa, dar mai târziu...

Orolojul sună și eu me trezesc din... visuri.

P. Tra.

Doine populare.

Din comitatul Bihor.

Așă-mi zice mândra mea,
Să fac ziua ce oi vrea,
Seara sa me duc s'o văz,
S'o sărut, s'o 'mbrățișez.

Tucu-ți gura om frumos,
Drag ai fost la neamu nost,
Nici acum nu esti urit,
Numa te-ai cam făloșit.

Ș-auzi bade buze moi,
Treci drumul vino la noi.
Știi colea dacă se 'nsară,
Că te-aștept la poart' afară.

Arză-te focul iubit,
După line-am bolunzit,
Ardă-te focul de mândră,
Eu de tine n'am dobândă.
Numa inima mi-o stric,
Pentru dorul teu iubit.

Mândra când i rumenită,
Cu cinci sute nu-i plătită,
Iar când nu se rumenește,
Nici doi bani nu mai plătește.

Cât în lume am umblat,
Eu ca mândra n'am aflat,
Bunișoară și frumoasă
Și ca ea de drăgăstoasă.
Vai mândruță gura ta,
Pentru multe nu o-aș da,
Pentru un galbăn, pentru doi,
Pentru doue mii de boi,
Galbenii mândră se găta,
Gurița ta nici odată,
Și nici zece mii de boi,
Nu fac cât buzele-ți moi.

Nicolau Firu
învățător.

SALON.

JUBILEUL „FAMILIEI“ ÎN ORADEA-MARE

1865 - 1904.

Invitare.

Comitetul despărțământului oradan al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român ve invită cu onoare la festivitățile, cari le va aranja cu concursul tinerimei în Oradea-mare (Nagyvárad), la 9 iunie 1904 st. n. cu ocaziunea jubileului de 40 ani al revistei

„FAMILIA“

și al redactorului aceleia dlui *Iosif Vulcan* membru al Academiei Române.

Pentru comitetul despărțământului:
Nicolau Zigre director. **Vasile Babi** notar.

Comitetul executiv:

Vasile Babi **Nicolau Firu**
Dr. Cornel Bulcu **Dr. Aurel Lazar**
Iosif Diamandi **Dr. Coriolan Pap**
Dr. Florian Duma **Petru Popescu**
Dr. Aurel S. Zigre

Comitetul aranjator al tinerimei:

Dr. Aurel S. Zigre
președinte.

Aurel Crișan vice-președinte. **Victor Mercea** vice-președinte.
Mihai Popa secretar. **Fabiu Boutescu** notar.
Ioan Moldovan cassar. **Aurel C. Hetcou** controlor.

Nicolau Zigre jun.
maiordom.

Aranjeri:

Emil D. Babescu	Alesandru Koresmáros
Vasile Babi	Dr. Demetriu Lascu
Coriolan Balta	Drd Demetriu Mangra
George Banc	Savu Marta
Romul Barbu	Ales. I. Morariu
Nicolau Boleaș	Iustin Nemet
Dr. Ioan Boros	Eugen Nyéki
Virgil Ciacian	Petru Păcala
Ioan Ciortin	Leonida Pop
Augustin Ciurdariu	Drd Romul I. Papp
Vasile Chindriș	Aurel Popescu
Ioan Comșa	Ioan Popescu
Ioan Cosma	George Popovits
Sever Erdélyi	Teodor Prodanovici
Petru Farcaș	Ilie Radu
Eugen Feier	Dr. Georgiu Roesin
Victor Fildan	Ioan Sferle
Fabiu Gheleșan	Ioan Sfurle
Augustin Gitta	Trăian Sfurle
Aurel Hădan	Augustin Szilágyi
Drd Nicolau Hubian	Mihail Szilágyi
Dimitrie Iclozan	Ioan Zsunk

PROGRAMA:

Serviciu divin la 9 ore dimineața în catedrala gr. cat. română.

Festival la 10¹/₂ ore a. m. în sala cea mare a otelului „Arborele verde“:

1. Cuvânt de deschidere, rostit prin directorul despărțământului Nicolau Zigre.

2. Discurs festiv de dr. Cornel Bulcu.

3. Felicitări.

4. Cuvânt de încheiere.

Banchet la 1¹/₂ ore în sala cea mare a otelului „Arborele verde“. Inscrierile pentru participare se fac cu 24 ore mai înainte la dl Iosif Diamandi în Oradea-mare, o cuvertă 5 coroane.

Concert și

Reprezentatie teatrală „Ruga de la Chiseteu“ de Iosif Vulcan,

aranjate de tinerimea română din Oradea-mare cu concursul binevoitor al domnișoarelor: Lucreția Mureșan, Aurora Papp, Elena Papp, Silvia Papp, Lucia Plopu și Cornelia Sfurle, seara la 8¹/₂ ore precis în sala otelului „Arborele verde“.

Program detaiat seara la casă.

După concert, dans.

Prețul de intrare: de persoană: 3 coroane, de familie 7 coroane. Venitul curat e destinat pentru biblioteca poporală a despărțământului oradan și augmentarea „fondului de ajutorare“ al tinerimei.

LITERATURĂ.

Academia Română a ținut vineri la 7/20 maiu sedință publică. Cu asta ocaziune dl Gr. G. Tocilescu a făcut o comunicare despre Monumentele referitoare la războaiele lui Domițian cu Dacii. Înainte d'a lua cuvântul dl Tocilescu, dl I. Bogdan a comunicat Academiei raportul comisiunii, compusă din dsa și dnii Hegel și Mirea, pentru acordarea celor 2 premii pentru sculptură din fondul Hillel. Raportul conchide la acordarea ambelor premii în valoare de lei 233.65 fiecare domnului Alecsandru Mihăilescu. Academia a aprobat concluziile raportului.

Căletoaria pe Dunăre a fiicei Rinului. Suveranii României au fost foarte încântați de căletoaria făcută pe Dunăre. Mai ales primirea caldă, entuziasmată și spontană, ce li s'au făcut pretotindenea, i-a mișcat adânc. Pe tot parcursul Dunărei, de la Verciorova până la Sulina, poporațiunea rurală și urbană formă o masă compactă, ca un cordon uriaș întins de-a lungul malurilor. Regina, mișcată de acest mare spectacol, a și început pe vapor scrierea unei opere care probabil va apare în curând. Opera va fi intitulată: „Căletoaria pe Dunăre a Fiicei Rinului.“

Societatea istorică română cu sediul în București a ținut în săptămâna trecută sedință cu care ocaziune comitetul societății s'a constituit astfel: președinte George Lahovari; vicepreședinți Șt. Greceanu și T. Văcărescu; secretar general Gr. G. Tocilescu; secretar de sedință Ilie Niculescu, casar Dinuza. În ziua următoare dl Al. Sturdza a ținut o conferență intitulată „Pământul și rasa română“.

Întru memoria lui Barițiu, frumoasa cuvântare pronunțată de dl dr. Atanasiu Marienescu, ca delegatul Academiei Române, în 23 aprilie (6 maiu) 1904 la sfîntirea crucii de la mormântul lui George Barițiu, — a apărut și în broșură la Sibiu.

T E A T R U.

Festivități la Nădlac. Românii din Nădlac aranjează în ziua primă de Rusalii maiial în pădurița orașului, cu reprezentație teatrală și concert. Reuniunea meseriașilor români din Nădlac va reprezenta „Ruga de la Chisetu” comedie populară cu cântece și joc de Iosif Vulcan. Iar tinerii universitari români din Budapesta, veniți anume pentru ocazia aceasta, vor da un concert de cântări și declamațiuni. În caz de timp nefavorabil, maiialul se va aranja în sala cea mare a Casei comunale. Începutul maiialului la orele 2 după miazăzi; începutul concertului la orele 8 seara.

Concert și teatru în Brașovul-vechiu. Corul bisericii gr. or. române din Brașovul-vechiu va aranja în ziua primă de Rusalii concert și reprezentație teatrală în otelul Orient. În concert corul mixt, precum și cel de bărbați și cel de dame vor cânta diverse bucăți. Se vor juca piesele: „Scara mâtei” operetă de V. Alecsandri și „Cărlanii” comedie de C. Negruzzi. După teatru dans.

Reprezentatie teatrală în Jabenita. În comuna Jabenita se va da a doua zi de Rusalii o serată teatrală. Se vor juca piesele: „Șoldan viteazul” canțonetă comică de V. Alecsandri; „Măța cu clopot” comedie populară de Iosif Vulcan. Între aceste două piese se va cânta un cântec popular. În fine dans.

Teatru în Orăștie. Secția industrială a Reuniunii economice din Orăștie va aranja a doua zi de Rusalii reprezentație teatrală în sala otelului „Transilvania”. Se vor juca piesele: „Vlăduțul mamei” comedie cu cântece într'un act de I. Lupescu și „Sărăcie lucie” comedie populară într'un act, cu cântece, de Iosif Vulcan. După teatru dans.

Teatru în Vermeș. La 6/19 maiu s'a aranjat la Vermeș în sala școlii rom. gr. cat. reprezentațiune teatrală împreună cu declamațiuni și petrecere dansantă. Programul: 1. „Copiii și florile” cântare în 2 voci de Popovici, executată de elevii școlii gr. cat. 2. „Serbătorile băbești” dialog de Maria Drăgan, predat de eleve. 3. „Dragoste copilărească”, comedie într'un act, localizată de Siegescu. 4. „Numai una”, poezie de G. Coșbuc. 5. „Surugiul”, monolog de V. Alecsandri. 6. „Latina gintă” de V. Alecsandri, cântată de elevi.

Concert și teatru în Roman-Petre. Corul vocal din Roman-Petre (Petrovosele) va aranja a doua zi de Rusalii concert popular jucându-se și piesele „Arvinte și Pepelea” comedie într'un act de V. Alecsandri și „Vecinătatea periculoasă” comedie localizată. După teatru dans.

Concert și teatru în Lipova. Sodaliu industriali români din Lipova vor aranja a doua zi de Rusalii, sub conducerea învățătorului Iuliu Putici, o serată muzicală-teatrală, în otelul „Regele Ungariei”. Corul va cânta câteva compoziții și se vor juca piesele: „Peatra din casă” comedie într'un act și „Florin și Florica” operetă într'un act, amândouă de V. Alecsandri. După teatru, dans.

M U Z I C Ă.

Concertul Theodorini în Brașov. Renumita artistă română, dna Elena Theodorini, a dat la 6/19 maiu, însoțită de tenoristul Dhanti, un concert la

Brașov. Despre succes, raportorul „Gazetei Trans.” serie următoarele: „Am auzit și admirat încă de mai mulți ani pe diferite scene ale orașelor mari pe dna Theodorini, și întotdeauna m'a uimit cu vocea dsale foarte puternică și de o estensiune deosebită, care e neîntrecută în efectele ei dramatice. Această voce, care, încă de la începutul carierei sale, a făcut, ca fără multă greutate artista să izbutească a cânta pe scenele mari ale lumii muzicale din două continente, această voce, zic, după atâta timp e cu puțină diferență încă tot aceeaș. Căci dacă am admite, că dna Theodorini a pierdut cât de puțin din fragezimea vocii dsale, am trebui să constatăm hotărît, că a câștigat foarte mult în rutina-i de a o manua cu efect mare”.

Corul Românilor din Hunedoara, sprijinit de tinerimea română din comitat, aranjează, cu ocazia escursiunilor ce face, concert și produțiune în Petroșeni la 16/29 maiu 1904 (în prima zi de Rusalii) în sala otelului „Wagner” din Petroșeni. Începutul concertului seara la orele 7 $\frac{1}{2}$. — În prima zi de Rusalii: Corul va cânta liturgia în biserica gr. cat. din Petroșeni — fiind prezent I. P. Ssa episcopul Lugoșului dr. Vasile Hosszu. — A doua zi de Rusalii: Corul va cânta liturgia în biserica română gr. or. din Petroșeni. — Tot a doua zi de Rusalii escursiune la Surduc și Păiuș. La concert, liturghie și escursiune, invită cu românească dragoste: Pentru corul din Hunedoara: Vasile C. Osvadă, president; dr. George Dubleş, v.-president; Andreiu Ludu, dirigent; Constantin Dima, secretar; Nicolau Macrea casar. — Program: 1. „Cântec eroic”, de Stunz, cor bărbătesc. 2. „Rugămintea din urmă”, de G. Coșbuc, predată de dr. V. Bontescu. 3. „Parodia „Rugămintea din urmă”, predată de dr. G. Dubleş. 4. „Două cântece populare”, de A. Bena, cor bărbătesc. 5. Solo de violină, executat de Iustin Cloșca Iuga. 6. „Cântecul marinarilor”, de T. de Flondor, cor bărbătesc. 7. „Mugur mugurel”, solo-bariton, cântat de Nicolau Macrea. 8. a, „Înzadar alerg pământul”, de G. Dima, b, „Zorirea”, de G. Attenhoffer coruri bărbătești. 9. Anecdote, de T. Sderanță, predate de I. Cl. Iuga. 10. „Cisla”, operetă cu soli, de C. Porumbescu, cor bărbătesc. Dans.

„Lugoșana” și „Crișana” la Sulina. Cu ocazia călătoriei suveranilor României pe Dunăre, Comisiunea Dunăreană Europeană a invitat la Sulina și societatea corală „Carmen” din București, de sub direcțiunea dlui profesor și compozitor dl G. Kiriac. Corul, compus din aproape 150 de persoane, a cântat acolo la serbarea dată de Comisiunea europeană Dunăreană, având la acest festival rolul principal. S'a cântat „Lugoșana”, „Morarul”, etc. — bucăți pe cari — serie „Voința Națională” — azi le știe tot Bucureștiul, mulțumită concertelor de popularizare date de această societate. S'a mai cântat și o bucată nouă: „Crișana”, cu solo de voce, cântat de dra Bonciu, care a mai dat încă odată dovadă netăgăduită a neprețuitelor sale calități artistice. Vocea sa clară și profundă-i încălzită de o simțire intensă, îi dă puțința să producă o gamă întregă de impresii, promițând-o viitorului ca pe o vigoasă interpretă a rolurilor de pasiune din operele celor mai mari maestri. M. S. Regina a felicitat pe tinera elevă, lăudând foarte mult și școala dnei Leria, care a știut întotdeauna să descopere și să nutrească calitățile elevelor sale! Impresia produsă în Sulina de socie-

tatea „Carmen“ este de nedescris. La plecare toată populația, atât de impestriată a portului, s'a grăbit să dea un ultim salut aceluia cari prin darurile lor le-a adus aminte despre darurile neamului nostru. Și pe când batistele și steagurile fâlăiau pe mal, din depărtare se auzia din ce în ce mai încet, ca o armonie cerească, ca un suspin ce moare, ultimul ramas bun, adus de valuri, de la aceia cari prin cântec își arătau mulțumirea sufletească, dobind străinilor ce-i ascultau despre bogăția simțirei românești.

Reuniunea română de cântări și muzică din Lugoj, în adunarea sa generală din 6/19 maiu, ș-a constituit biuroul astfel: președinte dr. G. Dobrin, secretar dr. C. Jurca, cassar Nicolae Franțiu, arhivar Ioan Iorga; membri în comitet: dr. G. Popovici, dr. Iacob Major, dr. St. Petrovici, dr. D. Florescu, Iosif Sintescu, Iuliu Dobrei și Ales. Onaie.

Festivități în Mramorac. În ziua primă de Rusalii se va sfinți biserica nouă gr. or. română din Mramorac, comitatul Timișului. La liturghie va cântă corul Reuniunii române de cânt din Lugoj, invitat anume spre acest scop. Seara Reuniunea va da un concert.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Jubileul protopresbiterului Mihai Popovici din Orșova. Vrednicul protopresbiter al Mehadiei, Rds. dn Mihai Popovici, încărunit în stima obștei române, în novembre an. trecut a implinit 30 de ani ca șef al protopopiatului. Clerul și poporul din acel protopopiat au serbat aceasta aniversare cu mare entuziasm la 10/23 maiu, cu următorul program: 1. În presara zilei de 10/23 maiu la orele 9 conduct cu torte și iluminarea malului dunăraan din fața locuinței domnului protopresbiter prin aranjarea de focuri artificiale. 2. Serenadă, dată de Reuniunea de cântări din Bozovici. 3. Salutarea jubilentului din partea tractului. 4. În ziua de 10/23 maiu serviciu divin cu predică festivă la orele 9¹/₂ a. m. Responsurile le executase reuniunea de cântări din Bozoviciu. 5. La 11¹/₂ ore recepțiunea delegațiilor. 6. La 2 ore p. m. banchet în restaurațiunea de la otelul „Regele Ungariei“. 7. La 4 ore p. m. petrecere populară în curtea bisericeii gr. or. române. 8. La orele 8¹/₂ seara concert împreunat cu dans, în sala de la otelul „Regele Ungariei“.

Examen pedagogic. Dl *Niculae Sulica*, distinsul profesor al gimnaziului gr. or. român din Brașov, a făcut la 19 maiu examen pedagogic în Buda-pesta. — Dl *Constantin Pavel*, catechet și profesor de limba română la gimnaziul din Oradea-mare, a făcut la universitatea din Cluj examen de profesor.

Promoțiune. Dl *Alesandru Niculescu*, cleric al Propagandei, doctor în filozofie, a fost promovat la 6 maiu doctor în teologie. — Dl *Iosif Boca* a fost promovat la universitatea din Cluj doctor în științele juridice. — Dl *Constantin Ignea* din Lugoj a fost promovat la universitatea din Cluj doctor în medicina universală.

Pentru școala de fete din Arad. Dl *Emanuil Ungurian*, avocat în Timișoara, bine cunoscut prin actele sale filantropice, a depus la cassa consistoriului din Arad suma de 1000 lei, ca bază pentru înființarea unei școale de fete cu internat în Arad.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Iuliu Crainic* ales preot în comuna Unip și dșoara *Iuliana Sfera* s'au cununat la 9/22 maiu în biserica gr. or. română din Vég Sz. Mihály.

Concurs nou pentru postul de prim-secretar al Asociațiunii. Comitetul Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român publică concurs nou pentru ocuparea postului de secretar I al Asociațiunii cu terminul de 15 iulie 1904 st. n. Agendele împreunate cu postul de secretar I sunt înșirate în § 28 al statutelor Asociațiunii. În sensul acestui § secretarul I fiind directorul cancelariei Asociațiunii și referentul cauzelor științifice-literare, concurenții vor avea să arate atât activitatea lor științifică literară, cât și practica lor administrativă de pân' aci, și indeosebi vor avea să dovedească evalueațiunea academică și cunoștința limbei române, maghiare și germane. Secretarul I nu va putea ocupa și alte funcțiuni. Retribuțiunile anuale ale secretarului I sunt: salar de K 2400 și bani de cvartir K 800. Concurenții vor avea să înainteze cererile lor la adresa comitetului central al Asociațiunii în Sibiu (Nagyszeben) strada Morii nr. 8.

Avis abonaților noștri. La dorință generală, numărul jubilar al FAMILIEI va apărea la 9 iunie st. n., de odată cu serbările din Oradea-mare. Cei ce mai doresc a scrie într'insul, binevoiască a-și trimite lucrările până 'n 2 iunie st. n. Din cauza pregătirilor pentru acel numer, FAMILIA nu va apărea în duminica viitoare.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296b).

BUMBERA IMRE

croitor civil și preoțesc

Oradea-mare, noul Bazar,
de cătră teatru.

Am onoare a face cunoscut onorab. public și Rds. preoțimi, că am în magazin stofele cele mai noue și de calitatea cea mai bună, din cari gătesc haine de croiul cel mai modern și mai elegant.

În deosebi atrag atențiunea Rds. preoțimii asupra stofelor pe cari le țin numai pentru Rds. preoțime. Gătesc reverenzi, cimade și tot felul de vestminte preoțești atât pentru preoții gr. cat. cât și pentru cei greco-orientali.

Cerând sprijinul Rds. preoțimi, accentuez că principiul meu este: lucrul bun și prețul moderat, de la care nici odată nu me voi abate.

Recomandându-meu on. public, rog să fiu onorat cu comande cât de multe.

Cu stimă înaltă

Bumbera Imre

(4-10)

croitor civil și preoțesc.